

ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 425 – JAARGANG 2019

NOTA
DIKSMUIDE KAASKERKESTRAAT

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN:
proefsleuvenonderzoek

SEBASTIEN VAN WETTER

Colofon

Uitgever	ADEDE bvba
Jaar van uitgave	2019
Plaats van uitgave	Gent
Redactie	David Janssens
ISSN	2033-6810
Omslagfoto	ADEDE bvba

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ADEDE bvba.

---

1 Gemotiveerd advies

1.1 Archeologische waardering.

- **bureauonderzoek**

Zoals reeds gesteld werd er nog geen archeologisch onderzoek verricht ter hoogte van het projectgebied. Archeologische, historische en cartografische bronnen schetsen wel een hoog potentieel van het onderzoeksgebied. Zo wordt duidelijk dat de oude dorpskern van Kaaskerke zich bevond in het noordoosten van het onderzoeksgebied en het onderzoeksgebied zich bevindt in een ruime regio die zich typeert door een nat karakter (Ferraris & Vandermaelen) met een opvallende afwezigheid van bebouwing. Echter, getoetst aan de veldprospectie daterende uit de jaren 70 van vorige eeuw kunnen verschillende conclusies gemaakt worden. Enerzijds waren er locaties die wel terug te vinden waren op het meest courante kaartmateriaal, anderzijds waren er omwalde sites die hierin hun weerslag niet kenden. Betekent dit mogelijks dat de regio tijdens de late middeleeuwen intensiever bewoond was dan het beeld dat men verkrijgt aan de hand van het historisch kaartmateriaal? Historische bronnen beschrijven eveneens het verlaten van Kaaskerke ten gevolge van religieuze conflicten in de 16^e eeuw en de 90-jarige oorlog waarbij eind 17^e eeuw 54% van de landerijen verlaten zijn.

Een tweede heel duidelijke verwachting richtte zich tot de aanwezigheid van restanten gelinkt aan de Eerste Wereldoorlog. Archeologische vooronderzoek in de nabije regio bevestigde reeds de aanwezigheid hiervan. Bijkomend wordt in historische bronnen vermeld dat de naburige kerk en parochiehuis dienden heropgebouwd te worden na de oorlog. Het onderzoeksgebied bevond zich tijdens de oorlog aan geallieerde kant ten westen van de spoorwegberm die fungeerde als tweede linie. Tijdens het historisch onderzoek werd tevens een loopgraaf vastgesteld met borstwering, mogelijks met geschutspost ten noorden¹.

Indien er zich afgedekte bodems zouden voordoen, verhoogt dit de verwachting tot het aantreffen van sporen uit de oudste periodes. Landschappelijk gezien is het terrein gelegen in de kustpolders. Quartairgeologisch wordt een profielopbouw weergegeven van fluviatiele afzettingen van het Eemiaan, waarop tijdens het laat Pleistoceen dekzand op is afgezet. Bovenop dit dekzand bevinden zich getijdenafzettingen van het Holoceen. Wanneer er zich kustveenmoerassen, ontwikkeld vanaf het

---

¹ *Hypothese nog niet getoetst*

subatlanticum, voordoen, heeft archeologisch onderzoek in de regio, zoals onder andere Ellewoutsdijk, aangetoond dat er zich bewoning hierop voordeed tijdens de metaaltijden en Romeinse periode.

- **Landschappelijk bodemonderzoek**

Landschappelijke boringen in de omgeving, ten (zuid)oosten van het onderzoeksgebied zouden de aanwezigheid ervan aantonen. Het landschappelijk bodemonderzoek toonde echter aan dat deze dikke pakketten zich op grote diepte voordoen en binnen de geplande werken niet bedreigd worden waardoor een specifiek onderzoek naar deze periodes hier niet opportuun is.

- **Proefsleuvenonderzoek**

Voortschrijdend inzicht verkregen tijdens het proefsleuvenonderzoek heeft echter aangetoond dat het beeld van de bodem dat via het landschappelijk bodemonderzoek is verkregen erg vertekend is. De assumptie dat de veenpakketten zich op grote diepte bevinden bleek niet te kloppen. De aanleg van enkele diepe profielkolommen, waar mogelijk tot onder het veen, bracht een verhaal van grootschalige veenontginning aan het licht. Hier ligt ook meteen de verklaring voor de erg diepe ligging van het veen in de landschappelijke boringen. Behalve in de noordwestpunt van het onderzoeksgebied lijkt over de rest van het onderzoeksgebied intensief aan veenwinning te zijn gedaan. Of er ook aan kleiwinning is gedaan is moeilijker te achterhalen. Het terrein zakt aanzienlijk ten opzichte van het hoger gelegen onaangeroerde noordwestelijke deel van het onderzoeksgebied en ook de dikke bleke kleilaag bovenop het veen lijkt verdwenen. Het zakken van het terrein en het verdwijnen van de kleilaag lijkt in eerste instantie vooral te wijten aan de veenontginning, waarbij de bovenliggende klei achteraf in de veenwinningsputten werd gestort. Dat een deel van de klei ook als grondstof werd aangewend lijkt aannemelijk maar kan niet met zekerheid gestaafd worden.

Verspreid over het terrein werden ook zandige afzettinglagen van getijdengeulen vastgesteld. Opvallend hierbij is dat ter hoogte van een van de bodemprofielen die tijdens het proefsleuvenonderzoek werden aangelegd het lijkt alsof deze afzettinglagen jonger zijn dan de onderliggende veenwinningskuilen. Deze vaststelling biedt perspectieven voor een relatieve datering van de veenwinning. Gidsartefacten werden dan weer niet aangetroffen in de profielen.

Tijdens het bureauonderzoek werd een erg specifiek verwachtingspatroon opgesteld naar WO I archeologie. Op luchtfoto's uit 1916 was een duidelijke loopgraaf te bemerken, noord-zuid georiënteerd, ongeveer centraal over het onderzoeksgebied. Ondanks dat deze loopgraaf in principe 3 van de aangelegde proefsleuven haaks oversnijdt, werd in geen enkele proefsleuf ook maar het minste spoor van deze loopgraaf aangetroffen. Ook het aanleggen van een kijkvenster bracht geen

soelaas. Hoogstwaarschijnlijk moet de verklaring hiervoor gezocht worden bij de zeer ongunstige bodemgesteldheid die ervoor zorgde dat in het poldergebied loopgraven vooral in de hoogte werden opgeworpen, en zelden werden uitgegraven. Naast de afwezigheid van enig spoor van de loopgraaf valt het ook op dat niet één stuk munitie werd aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek. Dit kan wijzen op een naoorlogse bodemsanering ter hoogte van het onderzoeksgebied.

Er was ook enigszins een archeologische verwachting naar middeleeuwse sporen, gezien de nabijheid van het oude (middeleeuwse en postmiddeleeuwse) dorpscentrum van Kaaskerke. Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden echter geen concrete antropogene archeologische sporen vastgesteld die zijn te linken aan deze, of andere, welbepaalde archeologische periode. De grootschalige veenwinning in combinatie met het verwoestend effect van een vier jaar durende oorlog op de bodem, kan als een verklaring worden naar voor geschoven wat betreft het compleet ontbreken van enig archeologisch grondspoor.

1.2 Afweging verder onderzoek

Wat dit onderzoeksgebied betreft lijkt na de uitvoering van het proefsleuvenonderzoek een maximale kenniswinst bereikt. Een verderzetting van het archeologisch onderzoek is zowel vanuit archeologisch standpunt, als vanuit de kostenbatenoptiek, niet langer opportuun. Bijgevolg mag het onderzoeksgebied voor verdere ontwikkeling worden vrijgegeven.

2 Programma Van Maatregelen

Binnen het verslag van resultaten en in bovenstaand gemotiveerd advies werd aangetoond dat het potentieel op waardevolle kenniswinst ontbreekt bij de uitvoer van verder archeologische vervolgonderzoek. Volgens artikel 5.2 van de Code van Goede Praktijk is verder (voor)onderzoek dan ook niet aangewezen. Verdere maatregelen inzake archeologisch onderzoek worden dan ook – conform de Code van Goede Praktijk – niet voorgesteld. Een programma van maatregelen is bijgevolg niet van toepassing.

Dit advies ontslaat de opdrachtgever, noch de aannemer van de geplande werken, niet van zijn verplichting om tijdens het uitvoeren van de geplande werken steeds rekening te houden met de wettelijke archeologische meldingsplicht. Eventuele toevalsvondsten dienen steeds gemeld te worden aan het agentschap Onroerend Erfgoed